

Verzoek tot beoordeling vergunningplicht Wet natuurbescherming i.r.t. het aanbrengen van een verdiepte strook in de Bocht van Watum tussen de Marconi pionierkwelder en de Griesberg.

Rijkswaterstaat Noord-Nederland, 12 juli 2018

Aanleiding.

In de zuidelijke Bocht van Watum liggen de restanten van gipslozingen, de zogenaamde Griesberg. Het hier geloosde en gesedimenteerde gips is sterk basisch en heeft een fel witte kleur. Door Rijkswaterstaat is toegezegd ervoor te zorgen dat dit materiaal wordt verwijderd. De bedoeling was dat dit tegelijkertijd met de aanleg van de Marconi kwelder zou gebeuren. De verwijdering heeft echter vertraging opgelopen vanwege de vraag waar men met dit materiaal naar toe moet. Er wordt nog steeds naar gestreefd deze Griesberg te verwijderen. Er wordt vanuit gegaan dat deze sanering binnen één à twee jaar ook daadwerkelijk zal worden uitgevoerd.

Inmiddels wordt in deze omgeving het kwelderlandschap Marconi aangelegd. De kop van de aangelegde stortstenen rand van de pionierkwelder ligt op ongeveer honderd meter afstand van de Griesberg. Doordat de bodem van de Bocht van Watum rond de laagwaterlijn ligt is de Griesberg vanaf de pionierkwelder te voet bereikbaar geworden. Hierdoor ontstaat het risico dat ondanks de te plaatsen verbods- en waarschuwborden wandelaars proberen vanaf de pionierkwelder de Griesberg te bereiken. Reeds in de huidige situatie worden personen gesignaleerd in de onmiddellijk buurt van de Griesberg. Dit ondanks het feit dat de gehele kwelder bij de kade is afgesloten door hekken. Omdat de Griesberg onder een dunne korst verder uit slappe substantie bestaat, vergelijkbaar met yoghurt, zakt men bij het betreden hiervan weg en komt men vast te zitten. Door de hoge ph waarde van dit materiaal wordt daarbij de huid van een vastzittend persoon sterk aangetast. De stuurgroep Marconi heeft geconstateerd dat met het alleen plaatsen van waarschuwborden er een groot veiligheidsrisico aanwezig blijft. Vanuit Rijkswaterstaat is daarom toegezegd ervoor te zorgen dat de Griesberg niet meer te voet bereikt kan worden.

Maatregel

Om de bereikbaarheid van de Griesberg lopend onmogelijk te maken stelt Rijkswaterstaat voor tussen de kop van de dam langs de pionierkwelder en de Griesberg de dichtgeslibde Bocht van Watum over een lengte van orde driehonderd meter en een breedte van orde 10 meter met 1 à 2 meter te verdiepen (zie bijgevoegde luchtfoto met daarin aangegeven ligging van de geul). Het gaat dan om het wegbaggeren van orde 6000 m³ slibrijk sediment. Op deze wijze blijft er ook bij laag water meer dan een meter water staan.

Uitvoering

Het uitbaggeren van deze strook van orde 300 bij 10 meter dient te worden uitgevoerd met een ondiep stekend kraanschip waarbij het vrijkomende sediment op eveneens ondiep stekende pontons wordt gezet en, mits de kwaliteit voldoet aan eisen BBK, naar de pionierkwelder gebracht, enkele honderden meters verderop. Dit op verzoek van de gemeente Delfzijl die het slib wil gebruiken om proefveldjes in te richten voor onderzoek naar de vegetatieontwikkeling op de aangelegde pionierkwelder. In totaal zal dit werk orde een week in beslag nemen. Op de bijgevoegde luchtfoto wordt met een pijl aangegeven waar het materiaal naar toe wordt gebracht.

Kort samengevat betreft de scope van het werk dus het volgende: het uitbaggeren van een (bestaande) ondiepe geul van 300x10 m² met een diepte tot 2 meter onder de laagwaterlijn. Hierbij gaat het om orde 6000 m³ slibrijk sediment. Uitvoeringsperiode juli/augustus 2018, met herhaling op momenten dat de geul ondieper is geworden dan 1 meter waterdiepte bij laagwater. Dit moment wordt vastgesteld op basis van regelmatige monitoring. Het transport gebeurt met ondiep stekend materiaal waarbij gebruik gemaakt wordt van een kraan of zuigbuis. Het vrijkomende sediment wordt hergebruikt bij de inrichting van de Marconi pionierkwelder.

Effecten

De Eems-Dollard is aangewezen als Natura 2000 gebied, habitatype H1130. Het uit te baggeren geultje grenst onmiddellijk aan de rand van de aangelegde kwelder en beslaat een oppervlakte van orde 1/3 hectare. De grootte van het oppervlak H1130 verandert door de aanleg van het geultje niet. Binnen H1130 wordt door de aanleg van het geultje een 1/3 ha groot gebied liggend op de grens van H1110A/H1140A (laagwaterlijn) tijdelijk omgezet in H1110A.

Omdat er sprake is van het tijdelijk verdwijnen van een klein areaal H1140A is er een analyse opgesteld m.b.t. de eventuele effecten (zie bijlage 1) op de aanwezige relevante beschermde

natuurwaarden Geconcludeerd wordt dat significante effecten op het Natura 2000 gebied Eems-Dollard kunnen worden uitgesloten (zie bijlage 1).

Monitoring.

Doordat dit gebied een soort wantij is is hier nauwelijks sprake van getijstroming, hierdoor zal het geultje weer dichtslibben. Enkele malen per jaar zullen peilingen worden uitgevoerd om de ontwikkeling van de diepteligging te volgen. Na uitbaggering bij de start van het toeristenseizoen (april) wordt daarom door maandelijkse lodingen de snelheid van sedimentatie vastgesteld en op basis hiervan het uitbaggeren herhaald. Naar verwachting zal dit hooguit tweemaal per jaar zijn. Doel is om binnen 1 á 2 jaar de Griesberg te verwijderen waarna de maatregel kan worden gestaakt. In totaal zal het daarmee om 4 keer uitbaggeren gaan (maximaal 2 x per jaar (2018 & 2019)).

Contactpersoon Rijkswaterstaat:

Bijlage 1 *)

Ingeschat ecologisch effect van de aanleg van een geultje tussen de Griesberg en de pionierkwelder

Hydromorfologie en waterkwaliteit

De aanleg van het kwelderlandschap en de pionierkwelder heeft een kleine afname van de zeer geringe stroomsnelheden in het zuidelijk deel van de Bocht van Watum veroorzaakt. De geul is iets minder ebdominant geworden (Ecoshape 2013). De aanleg van het geultje vermindert dit al marginale effect. Ecoshape geeft aan dat met de aanleg van het kwelderlandschap en verwijdering van de Griesberg uiteindelijk sprake is van een neutraal effect. Ter hoogte van de Griesberg neemt de stroomsnelheid na verwijdering weer toe. De aanleg van het tijdelijke geultje tussen de pionierkwelder en de nog te ontgraven Griesberg zorgt ervoor dat de stroomsnelheden iets toenemen voordat de Griesberg is verwijderd. Als deze laatste eenmaal is verwijderd wordt het onderhoud aan het geultje stopgezet zodat deze weer dichtslibt en dus ook geen effect meer heeft op de stroomsnelheid.

Habitattype H1130 Estuaria

Het uit te baggeren geultje ligt in *H1130* en beslaat een oppervlakte van orde grootte van 1/3 hectare. De omvang van het oppervlak *H1130* verandert door de aanleg van het geultje niet. Daarmee komt het duurzame behoud van *H1130* door de tijdelijke ingreep niet in gevaar. Voor de kwaliteit van *H1130* is een verbeterdoel vastgesteld. Dit verbeterdoel omvat de kwaliteitskenmerken mosselbanken en zeegrasvelden. Deze komen ter plekke van het te graven geultje niet voor.

Binnen *H1130* wordt door de aanleg van het geultje een 1/3 ha groot gebied liggend op de grens van habitattypen ***H1110A/H1140A*** (laagwaterlijn) tijdelijk omgezet in ***H1110A*** (deze habitattypen zijn onderdeel van het overkoepelende habitattype *H1130*). Na verwijdering van de Griesberg slibt het geultje weer dicht waardoor op termijn dit areaal weer komt te liggen op de grens van *H1110A/H1140A*. Er zullen geen bestaande natuurlijke structuren dusdanig worden aangetast dat een later herstel in de huidige toestand onmogelijk wordt gemaakt. Er is in die zin geen sprake van een 'onomkeerbare ingreep'.

Habitatsoorten broedvogels

Voor de habitatsoorten broedvogels (***visdief en noordse stern***) verandert er door de aanleg van het geultje niets. Dit gebied is nu al ongeschikt als broedgebied doordat het praktisch permanent onder water staat.

Habitatsoorten niet-broedvogels

Vanwege het gebiedsgebruik is het smalle bijna droogvallende buitendijks gebied, waar het graven van het geultje beoogd wordt thans ongeschikt als duurzaam foerageer- en rustgebied voor water- en wadvogels. Doelsoorten niet-broedvogels (aangewezen ***39 niet-broedvogelsoorten***) zullen het gebied ten hoogste in zeer kleine aantallen gebruiken om er te foerageren. Dit blijkt ook uit laagwatertellingen (De Boer et al., 2002). Het projectgebied is als zodanig niet van enig belang voor het behalen van instandhoudingsdoelen voor doelsoorten niet-broedvogels. Ter plekke van het te graven geultje ontbreken schelpdierbanken. Voor foeragerende vogels bij laagwater is tijdelijk 1/3 ha. niet beschikbaar. Op basis van voorgaande kan aantasting van de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende vogelsoorten op de activiteiten op de projectlocatie en directe omgeving bij voorbaat worden uitgesloten.

Verstoring door geluid en aanwezigheid kan vooral optreden door vaarbewegingen van het werkgebied van de vaargeul naar de kwelder en door het baggerwerk in het projectgebied.

De vaarbewegingen zouden kunnen leiden tot verstoring van vogels van open water. De vogels die in dit gebied voorkomen zijn gewend of tolerant ten aanzien van dit scheepvaartgeluid en de aanwezigheid van schepen. De vaarbewegingen ten behoeve van het leiden niet tot aanvullende verstoring bovenop de bestaande verstoring die uitgaat van het gebruik van de Bocht van Watum door de visserij.

Habitatsoorten trekvisseren

(habitatrictlijnsoorten ***zeeprrik rivierprrik en fint***).

De extra vaarbewegingen ten gevolge van de aanleg en onderhoud van het 300 m lange geultje en het transport naar de kwelder zijn beperkt en van korte duur (aanleg: orde 50 keer 400 meter heen en weer gedurende orde een week, onderhoud: orde 5 keer heen en weer, maximaal 2 x per jaar, tot 2020) en leiden daardoor tot beperkte verstoringseffecten. De geluidsbelasting zal er niet

toe leiden dat de Eems of de Dollard niet meer bereikbaar zijn voor geluidsgevoelige vissen. Op grond hiervan kan een negatief effect op de kwaliteit van het leefgebied of de populatie van de fint bij voorbaat worden uitgesloten. Van significante verstoring is geen sprake. Er wordt zelfs weer een doorgaande route ook bij laagwater voor vissen van het buitengebied naar de Dollard gecreëerd waardoor vissen die de hoofdvaarroute door het Oostfriesche-Gaetje liever mijden een alternatieve rustige route kunnen kiezen.

Er kan verstoring door directe waarneming van een schip optreden. Deze effecten worden echter kleiner geacht dan de effecten van onderwatergeluid (Consulmij, 2007), maar dit effect is niet nader te kwantificeren. Eventuele effecten zullen minimaal zijn. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor fint, rivierprik en zeeprik kunnen worden uitgesloten.

Habitatsoort zeehonden

Zeehonden zijn op de ligplaatsen gevoelig voor verstoring door bovenwatergeluid en in het water voor onderwatergeluid. Voor verstoring door geluid en optische verstoring op de ligplaatsen wordt in de Nederlandse Waddenzee een verstoringafstand van 1500 meter aangehouden. Voor verstoring door onderwatergeluid variëren de afstanden, afhankelijk van de geluidsproductie en de kenmerken van dit geluid. In de omgeving van het aan te leggen geultje komen in een straal van 1500 m geen ligplaatsen voor zeehonden voor. Een negatief effect op de omvang of kwaliteit van het leefgebied worden uitgesloten.

De werkzaamheden kunnen in de directe omgeving van het projectgebied leiden tot een beperkte productie van onderwatergeluid. Mogelijk zullen zeehonden de directe omgeving van het projectgebied tijdens deze werkzaamheden mijden. Het betreft een tijdelijk effect, met een geringe invloedssfeer. Op grond hiervan kan een negatief effect op de kwaliteit van het leefgebied of de populatie van de gewone zeehond worden uitgesloten.

Verstoring door aanwezigheid van een schip nabij de Schermdijk zal tegelijkertijd met verstoring door geluid optreden. Voor de vaarbewegingen zal de mogelijke verstoring door geluid hierbij maatgevend zijn. Zeehonden zullen de omgeving van het projectgebied tijdens de werkzaamheden mogelijk mijden. De verbinding tussen de Dollard en de Waddenzee/Noordzee blijft in stand en de verstoring reikt niet tot aan de ligplaatsen in het estuarium. Hierdoor kan het optreden van significante verstoring worden uitgesloten.

Bruinvissen

Het gebied is van beperkte betekenis voor de soort. Als er al verstoring door scheepvaartgeluid of het baggeren van het geultje zou optreden, zal het gaan om hooguit enkele individuen. Op populatieniveau is er geen effect te verwachten. Er is geen sprake van effecten op de instandhoudingsdoelen voor deze soort in de Duitse Waddenzee en de Noordzeekustzone.

Monitoringsplan

Het project zal worden gemonitord door regelmatig de bodemligging te peilen teneinde tijdig in te grijpen bij verondieping .

Conclusie

Het is bij voorbaat uit te sluiten dat er sprake kan zijn van enige (significante) verstoring c.q. een mogelijke aantasting van de omvang of kwaliteit van het habitatype H1130.

***) informatie is grotendeels overgenomen uit de Passende Beoordeling Kwelderlandschap Marconi Buitendijks, Buro Bakker adviesbureau voor ecologie, 23 juli 2014, en vertaald naar effecten op het graven van het geultje. Waar literatuur wordt vermeld is deze afkomstig uit de bovengenoemde Passende Beoordeling.**